

EXPUNERE DE MOTIVE

Ca o reacție la erorile comise în timpul celui de-al doilea război mondial au fost înființate Tribunalele internaționale pentru crimele de război, de la Nürnberg și Tokio. Încă din 1946 Adunarea Generală a ONU a afirmat în unanimitate principiile de drept internațional recunoscute prin Cartă și prin hotărârea Tribunalului de la Nürnberg. La data de 10 decembrie 1948 Adunarea Generală a adoptat Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, prilej cu care a recunoscut că o curte penală internațională permanentă va fi tot mai necesară pentru a judeca unele infracțiuni, potrivit dreptului internațional și a însărcinat Comisia de Drept Internațional (organism ONU) să studieze posibilitatea creării unei asemenea curți.

Adunarea generală ONU a hotărât ca, în scopul înființării Curții și adoptării statutului acesteia, să se desfășoare la Roma, în perioada 15-17 iulie 1998 "Conferința diplomatică a plenipotențiarilor Națiunilor Unite asupra înființării unei curți penale internaționale."

Statutul Curții Penale Internaționale (CPI) a fost adoptat la 17 iulie 1998, în cadrul Conferinței de la Roma și a fost deschis spre semnare, până la 31 decembrie 2000, la sediul Națiunilor Unite de la New York, intrarea sa în vigoare fiind condiționată de depunerea instrumentelor de ratificare de către cel puțin 60 de state.

Statutul fiind inclus pe lista celor mai importante 25 de documente ale secolului al XX – lea, a fost promovată o campanie de accelerare a procesului de ratificare, inclusiv la nivelul Consiliului Europei și al Uniunii Europene, în speranța că înființarea CPI reprezintă nu numai un instrument pentru promovarea justiției, dar și un instrument pentru încurajarea păcii.

Parlamentul European a adoptat o rezoluție prin care recomandă statelor UE și asociate să ratifice documentul în cel mai scurt timp posibil și a adresat Consiliului Europei invitația de a considera ratificarea drept una dintre prioritățile sale de acțiune pe anul 2001.

Până în prezent Statutul CPI a fost semnat de către 139 de state și ratificat de 43 de state, devenind astfel posibilă intrarea sa în vigoare chiar în următoarele luni.

România a semnat Statutul la data de 7 iulie 1999, motiv pentru care autoritățile competente au luat o serie de măsuri în vederea pregătirii corespunzătoare a procesului de ratificare.

În acest scop, a fost analizată problema adaptării legislației interne la prevederile Statutului și a asigurării compatibilității normelor și principiilor consacrate prin Statutul Curții Penale Internaționale cu principiile și dispozițiile Constituției României.

Prin Hotărârea Guvernului nr.1367/2000 s-a constituit Grupul de lucru pentru studierea concordanței dispozițiilor și principiilor Constituției României cu acquis-ul comunitar, în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană.

Prin Nota nr.C23/2088/8 mai 2001 referitoare la necesitatea ratificării Statutului CPI, Ministerul Afacerilor Externe a propus ca Grupul de lucru constituit în baza H.G. nr.1367/2000 să analizeze și impactul la nivel constituțional al normelor și principiilor consacrate prin Statutul CPI.

Ratificarea Statutului de la Roma a pus în discuție, pentru aproape toate țările, problema imunității parlamentare și a imunității șefului statului, articolul 27 alin.(1) din Statut prevăzând: *“Prezentul Statut se aplică în mod egal tuturor persoanelor fără distincție bazată pe calitate oficială”*. Paragraful 2 adaugă: *“Imunitățile ... care pot fi atașate unei calități oficiale a unei persoane, potrivit dreptului intern sau internațional, nu pot împiedica Curtea să-și exercite competența juridică asupra unei asemenea persoane”*.

Cele mai multe state au optat pentru soluția interpretării textului din Constituție și, ca urmare, au considerat că nu există neconcordanță între Statut și constituțiile acestora cu privire la imunitatea șefilor de stat. Această opinie se bazează pe prezumția că imunitatea se acordă șefilor de state pentru îndeplinirea funcțiilor lor, iar dacă un șef de stat săvârșește fapte care sunt de competența CPI această activitate este oricum în afara atribuțiilor pe care le are în îndeplinirea mandatului său în slujba statului. Este exemplul Norvegiei (una din primele țări care a ratificat Statutul), care are o Constituție din 1814 și care prevede imunitatea absolută pentru Regele Norvegiei, dar Parlamentul nu a considerat că există neconcordanță între Statutul CPI și Constituția Norvegiei. S-a considerat că este foarte puțin probabil ca Regele Norvegiei să comită astfel de fapte, deoarece competențele sale nu se extind la fapte care ar putea conduce la comiterea unor infracțiuni ce ar intra în competența CPI.

Menționăm, în acest sens, Convenția penală asupra corupției, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg, la 27 ianuarie 1999 și Convenția civilă asupra corupției, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 4 noiembrie

1999, care cuprind dispoziții cu privire la măsurile ce trebuie luate la nivel național pentru incriminarea corupției active și pasive a unor persoane inclusiv a membrilor “adunărilor publice naționale” – parlamentari, miniștri, membri ai consiliilor locale. Deși au ridicat de asemenea problema imunității, legile de ratificare ale acestora au fost aprobate de către Guvern și sunt în dezbaterea Parlamentului.

Problema predării propriilor cetățeni, care a format de asemenea obiectul unor discuții în doctrină, nu constituie un impediment pentru România în perspectiva ratificării Statutului Curții Penale Internaționale, pentru următoarele considerente:

Potrivit art.89 din Statut, Curtea poate prezenta statului-parte o cerere pentru ca o persoană să fie arestată și să-i fie predată, solicitând cooperarea acestui stat pentru arestarea și predarea persoanei.

Deși s-a ridicat problema că această prevedere ar putea intra în conflict cu dispoziția prin care se interzice extrădarea sau expulzarea propriilor cetățeni, care se regăsește în constituțiile multor țări, România a acceptat distincția între predare și extrădare, făcută de articolul 102 din Statut, potrivit căreia prin “predare” se înțelege “faptul pentru un stat de a preda o persoană Curții în aplicarea prezentului Statut”, iar prin “extrădare” se înțelege “faptul pentru un stat de a preda o persoană unui alt stat în aplicarea unui tratat, a unei convenții sau a legislației naționale”.

Pentru a nu se admite nici o altă interpretare, prin art.53 din Legea nr.296/2001 privind extrădarea s-a prevăzut: “*Când, în mod excepțional, cererea de predare ar putea să rezulte din acte internaționale speciale, cum sunt statutele tribunalelor penale internaționale, remiterea pentru urmărire și judecată a persoanelor învinuite de săvârșirea unor crime grave se examinează printr-o procedură legală distinctă*”.

România a pregătit, în domeniul dreptului penal internațional, unele măsuri legislative menite să faciliteze cooperarea juridică și judiciară internațională (inclusiv cooperarea cu Curtea Penală Internațională în vederea ratificării Statutului de la Roma).

Ratificarea de către România a unor convenții (Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959, Convenția europeană asupra transferului persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg la 21 martie 1983) sau transmise la Parlament spre ratificare (Convenția penală asupra corupției, adoptată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1999, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000),

precum și intrarea în vigoare a unor legi (Legea privind transferul persoanelor condamnate, Legea privind asistența judiciară internațională în materie penală), vor asigura în mare parte cadrul legislativ pentru aplicarea unor importante prevederi ale Statutului de la Roma, după ratificarea acestuia de către România și intrarea sa în vigoare.

Cele patru categorii de crime grave, precum și dispozițiile procesuale prevăzute de Statutul CPI urmează să fie reglementate distinct, prin lege specială.

Soluția reglementării prin lege specială ar asigura corelarea legislației penale interne cu prevederile cuprinse în Statut, incriminând faptele care sunt reglementate de acesta, dar care nu se regăsesc în legislația penală română și ar prezenta avantajul că ar putea intra în vigoare într-un timp mult mai scurt decât prin includerea acestora în Codul penal și Codul de procedură penală. În mod asemănător s-a procedat și în cazul Tribunalului Internațional pentru urmărirea persoanelor presupuse a fi responsabile de grave violări ale dreptului internațional umanitar, comise pe teritoriul fostei Iugoslavii începând cu anul 1991, când a fost adoptată Legea nr.159/1998 care reglementează cooperarea autorităților române cu acest Tribunal.

Ratificarea și intrarea în vigoare de urgență a Statutului CPI reprezintă o prioritate pentru majoritatea statelor, care s-au angajat să facă toate eforturile în acest sens, dorind totodată să participe ca state parte la prima întâlnire a Adunării Statelor Părți.

Problemele ridicate de ratificare pot fi soluționate ulterior prin amendamente constituționale, dacă este cazul, sau prin alte mijloace legislative și/sau interpretative, existând în acest sens oferte de asistență din partea Uniunii Europene, Consiliului Europei, precum și a ICRC sau a unor organizații non-guvernamentale.

La nivelul statelor candidate există un deosebit interes pentru ratificarea Statutului CPI acestea aflându-se într-un stadiu avansat în procesul de ratificare a Statutului, pe care s-au angajat să-l ratifice până la sfârșitul anului în curs. Mai multe dintre statele membre ale Consiliului Europei și-au exprimat deja intenția de a se afla printre primele 60 de țări care vor ratifica Statutul. Polonia, Slovenia și Ungaria au declarat că ratificarea constituie una dintre prioritățile majore ale guvernelor lor. Reprezentanții Republicii Cehc au precizat că au fost întreprinse toate măsurile necesare pentru ca Statutul de la Roma să fie ratificat cât mai repede posibil, iar în Bulgaria procesul de ratificare este aproape încheiat.

Pentru România, îndeplinirea de urgență a formalităților de ratificare a Statutului Curții Penale România vine în întâmpinarea deciziei sale de integrare în structurile Uniunii Europene și de asumare a responsabilităților care îi revin în cadrul comunității internaționale, asigurându-i, totodată, participarea la prima întâlnire a Adunării Statelor Părți (anul 2002) și posibilitatea de a-și depune candidatura pentru funcția de judecător la CPI.

Până la data intrării în vigoare a Statutului este necesar ca modificările legii interne menționate să fie operate.

Față de cele prezentate mai sus, a fost întocmit proiectul de lege alăturat, pe care, în conformitate cu prevederile Legii nr.4/1991 privind încheierea și ratificarea tratatelor, vă rugăm să-l aprobați.

